

HISTORIA ZAPISANA W HYMNNIE

SPOTKANIE Z JÓZEFEM WYBICKIM

Józef Wybicki znany jest głównie jako autor słów „Pieśni Legionów Polskich we Włoszech”, która jako „Mazurek Dąbrowskiego” stała się w 1927 roku polskim hymnem narodowym. Znacznie mniej ludzi wie, że był wybitnym politykiem, publicystą, literatem i prawnikiem.

**Józef Rufin Wybicki urodził się 29 września 1747 roku w Będominie koło Kościerzyny na Pomorzu.
Pochodził ze średniozamożnej szlachty.**

**Dworek Wybickich w Będominie –
dziś Muzeum Hymnu Narodowego;
Można tu zobaczyć stałe wystawy:
„Polskie symbole narodowe”,
„Losy Mazurka Dąbrowskiego”,
„Józef Wybicki i jego czasy”.**

<https://www.youtube.com/watch?v=VrQvaGAaLgw>

https://www.youtube.com/watch?v=-2N5kkQ_01A

Uczył się w Kolegium Jezuickim w Starych Szkotach. Już tam okazało się, że nie godzi się na narzucane mu sposoby myślenia. Wraz z kolegami dokonał buntu, za który usunięto go z kolegium. W szranki prawnicze Wybicki wstępował w kancelarii grodzkiej, a potem trybunalskiej. W ten sposób kultywował tradycje rodzinne: dziadek, ojciec, stryj oraz dwaj wujkowie byli sędziymi. Ówczesne kancelarie były świetną szkołą dla każdego kto zamierzał sprawować urzędy publiczne. Wybicki dość szybko dał się poznać jako młody, zdolny prawnik.

„Kazano się [nam] zawsze pod odmiennymi nazwiskami złej uczyć łaciny i to bez korzyści. Nie kazano myśleć, ani czynić [...] Zgoła co dzień bito: zawsze słyszałem jęk; prośby uczniów i twardość nauczycieli były zwykłym obrazem szkoły... To było prawdziwe piekło, gdzie nam zgrzytanie zębów i furiów wściekłych zapały malują...”

< **barokowy Kościół św. Ignacego w Gdańsku – w przykościelnym kolegium kształcił się Józef Wybicki**

W wieku 17 lat posłował na sejm koronacyjny króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Trzy lata później wziął udział w odbywającym się w Grudziądzu sejmiku postów pomorskich, gdzie wybrany został, jako jeden z czterech posłów pomorskich na sejm warszawski w 1768 roku.

Tam jego nazwisko stało się sławne, gdy jako poseł zaprotestował przeciwko wywiezieniu na rozkaz Repnina biskupa Sołytyka i innych senatorów-patriotów w głąb Rosji.

Zagrożony aresztowaniem uciekł z Warszawy, by zarejestrować protest najpierw w Piotrkowie Trybunalskim, a później w kaplicy Spiskiej. To wydarzenie rozpoczęło karierę polityczną Wybickiego.

<Stanisław August Poniatowski

Aresztowanie biskupa Kajetana Sołytko

Był aktywnym uczestnikiem konfederacji barskiej, a gdy groziło mu aresztowanie, pod przybranym nazwiskiem Józef Enkler, opuścił ojczyznę i udaje się do Lejdy. Tam studiował w latach 1770-71 historię, filozofię i prawo publiczne. Po powrocie do kraju włączył się w sprawy polityczne, działając jako agent dyplomatyczny konfederacji. W 1776 roku przeniósł się do Warszawy. Tutaj poświęcił się działalności publicystycznej oraz publicznej. Wybicki był jednym z pionierów publicystyki przed Sejmem Czteroletnim, a także w czasie jego trwania.

Konfederacja barska (1768–1772) to zbrojny związek szlachty polskiej, utworzony w Barze na Podolu
29 lutego 1768 roku z zaprzysiężeniem aktu założycielskiego w obronie wiary katolickiej i niepodległości Rzeczypospolitej, skierowany przeciwko: kurateli Imperium Rosyjskiego, królowi Stanisławowi Augustowi Poniatowskiemu i popierającym go wojskom rosyjskim.

<https://www.youtube.com/watch?v=NNrWaDGf9xk>

<https://www.youtube.com/watch?v=YYLZTnYNeUw>

Bar na Podolu nad rzeką Rów

„Pułaski w Barze”, obraz pędzla Kornelego Szlegla

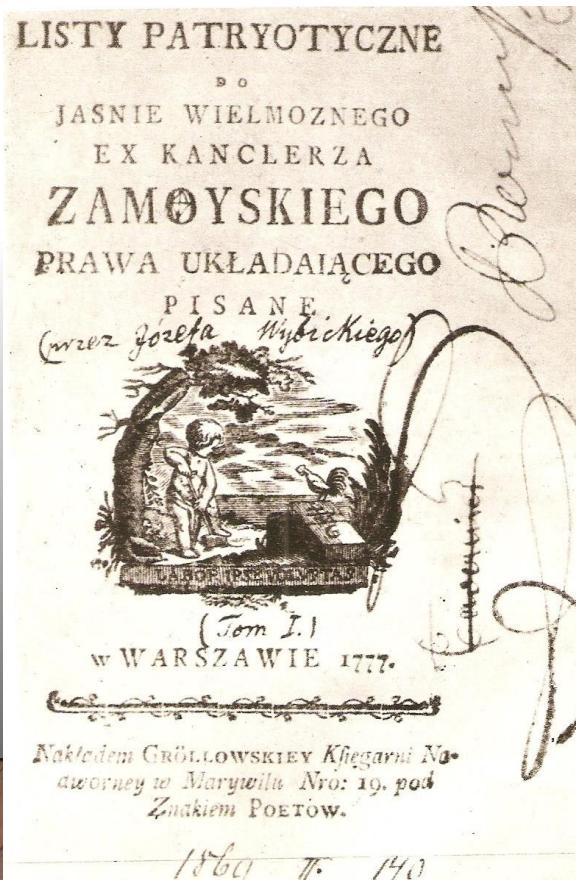
„Ks. Marek Jandałowicz”
(Ksiądz Marek)
obraz nieznanego malarza XVIII w.

17 października 1773 roku w kościele św. Wojciecha w Margoninie Józef Wybicki poślubił Kunegundę Drwęską, o której pisał w pamiętnikach, że zakochał się w niej od pierwszego wejrzenia. Jego pierwsza żona, starsza o 17 lat i znacznie uboższa, zmarła 2 lata później, będąc w zaawansowanej ciąży.

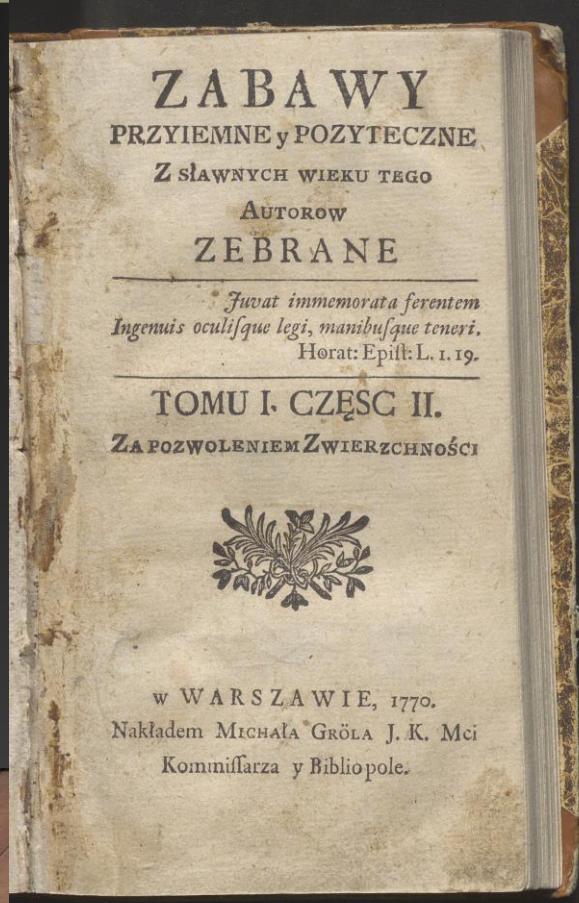
„W całym tym tłumie płci pięknej postrzegam jedną i już nie widzę, jak tylko ją samą! Ona tylko w mych oczach piękna, miła, ona figurą, kształtem, wdziękiem panowała reszcie; skromność nawet w jej stroju smaku pełnym, rzucała cień na błyszczadła i blaski bogactwa [...] przedzieram się do Druwa i pytam o imię tej piękności. On, postrzegłszy oko me zbłąkane, odpowiada z uśmiechem... Kunusia”.

Po tych bolesnych doświadczeniach Wybicki powrócił do działalności politycznej i publicystycznej. Opublikował broszurę pt. „Myśli polityczne o wolności cywilnej” i „Myśli polityczne o wolności cywilnej”. W 1777 roku w Warszawie został członkiem Towarzystwa do Księg Elementarnych, a następnie generalnym wizytatorem szkół okręgu wileńskiego. Zaangażował się też w prace nad naprawą ustroju Rzeczypospolitej. Pracował nad „Zbiorem praw sądowych”. Wydał postępowe „Listy patriotyczne do Jaśnie Wielmożnego eks-kanclerza Zamoyskiego, prawa układającego, pisane”. Listy te były czytane podczas obiadów czwartkowych. Było ich 14. Wybicki omówił trzy główne tematy: rząd, chłopi oraz kościół a państwo. Tekstem tym chciał przekonać posłów do reform.

Wybicki krytykował negatywne zjawiska w życiu społecznym Rzeczypospolitej – słabość rządów, anarchię, samowolę magnaterii, niewolę chłopa. Był gorącym orędownikiem zamiany pańszczyzny na czynse.

Obiady czwartkowe to powstałe z inicjatywy Adama Kazimierza Czartoryskiego i organizowane przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, na wzór paryskich salonów literackich, spotkania intelektualistów polskich. Były to popołudniowe biesiady literacko-naukowe. Pierwsze spotkania odbyły się w 1770 roku. Obiady czwartkowe organizowane były regularnie co tydzień i trwały od 3 do 4 godzin. Przeważnie odbywały się na Zamku Królewskim, a latem w Łazienkach. Celem spotkań były rozmowy na tematy związane ze sztuką, nauką, omawianie dzieł literackich. Nieoficjalnym organem prasowym obiadów czwartkowych był tygodnik „Zabawy Przyjemne i Pożyteczne”, w którym publikowano część utworów czytanych na *obiadach*.

Pałac na Wodzie w Łazienkach Królewskich

<https://www.youtube.com/watch?v=ds0n-2Wk9dE>

Ostatecznie sejm odrzucił propozycję reform zawartą w „*Zbiorze praw sądowych*”, a głęboko rozczałowany Wybicki, wycofał się z życia politycznego i powrócił do zajęć gospodarskich. 11 września 1780 roku stanął po raz drugi na ślubnym kobiercu. Wybranką jego serca została Esterka Wierusz-Kowalska. Ślub odbył się w kościele Podwyższenia Krzyża Świętego w Wełnie.

Po ślubie Wybicki nie chciał wracać do Będomina, który po I rozbiorze znalazł się w państwie pruskim, postanowił więc osiedlić się w Wielkopolsce. Zakupił dwie wsie koło Śremu – Manieczki i Psarskie. Główną rezydencją Wybickich były odtąd Manieczki.

„**Domku mój luby – Opatrzności darze!
Domku pokoju i dawco wygody,
Dom, coś zgodnej dał przytułek parze,
Domku, co swemi wyżywiasz mnie płody,
Domku, co zdrowie, umysł dajesz stały,
Domku, co innej nie masz w sobie skazy,
Tylko żeś drobny, żeś nieokazały,
Bądź pozdrowiony po kilkakroć razy!**”

W nowym otoczeniu poświęcał się przede wszystkim pracy w gospodarstwie. Prowadził szczęśliwe życie rodzinne. Wychowywał z żoną córkę Teresę oraz synów Łukasza i Józefa. Miał też czas na twórczość literacką, pisanie wierszy, dramatów i oper. W Manieczkach dokończył zaczątą jeszcze w Warszawie komedię „Kulig” i tragedię „Zygmunt August”, później napisał w swoim dworku libretta oper: „Kmiotek”, „Samnitka”, „Pasterka zabłąkana”, „Polka” oraz komedie, m.in. „Warro na wsi”.

Niektóre z tych sztuk zostały wystawione w okresie Sejmu Czteroletniego, w tym komedia „Kulig”.

Utwory te, słabe od strony literackiej i artystycznej, zawierały jednak głębokie treści patriotyczne i społeczne. Wybickiego nie było w gronie posłów na Sejm Czteroletni, obradujący w latach 1788–1792.

W trakcie przygotowań do uchwalenia Konstytucji 3 Maja został jednak członkiem deputacji, której zadaniem było przygotowanie tzw. Kodeksu Stanisława Augusta, czyli zbioru polskiego prawa kryminalnego i cywilnego. Był też członkiem Zgromadzenia Przyjaciół Konstytucji Rządowej.

Wybicki proponował przyznanie praw mieszkańców.

W 1792 roku Wybicki nabył majątek w Krobowie koło Grójca, dokąd rok później sprowadził rodzinę. Wkrótce wszyscy przenieśli się do Warszawy. Manieczki, które na skutek II rozbioru Polski znalazły się w zaborze pruskim, oddał w dzierżawę.

Kiedy po fiasku polityki reform i porażkach w wojnie polsko-rosyjskiej król przystąpił do konfederacji targowickiej, Wybicki początkowo poszedł w jego ślady. Szybko jednak przeszedł na stronę zwolenników dalszej walki z Rosją.

Konfederacja targowicka to spisek magnacki zawiązany w nocy z 18 na 19 maja 1792 roku w Targowicy na Podolu (w rzeczywistości 27 kwietnia 1792 roku w Petersburgu), na życzenie i pod patronatem cesarzowej Rosji Katarzyny II, skierowany przeciwko reformom Sejmu Czteroletniego i Konstytucji 3 Maja; symbol zdrady narodowej

<https://www.youtube.com/watch?v=6CgGe6phRpU>

https://www.youtube.com/watch?v=Snw5aOgRH_k

<https://www.youtube.com/watch?v=hY2Ff7UM01g>

Po wybuchu insurekcji kościuszkowskiej w 1794 roku Wybicki wszedł do powstańczych władz. Został członkiem departamentu wojskowego Rady Zastępczej Tymczasowej, naczelnego organu władzy wykonawczej w Warszawie. Chociaż nie akceptował żądań rewolucji społecznej i pełnego równouprawnienia mieszkańców i pospolitwa, współpracował z nowym prezydentem miasta Ignacym Zakrzewskim i Janem Kilińskim.

Udział w powstaniu kościuszkowskim zaowocował długoletnią przyjaźnią z generałem Janem Henrykiem Dąbrowskim. Z korpusem Dąbrowskiego Wybicki przeszedł cały szlak bojowy

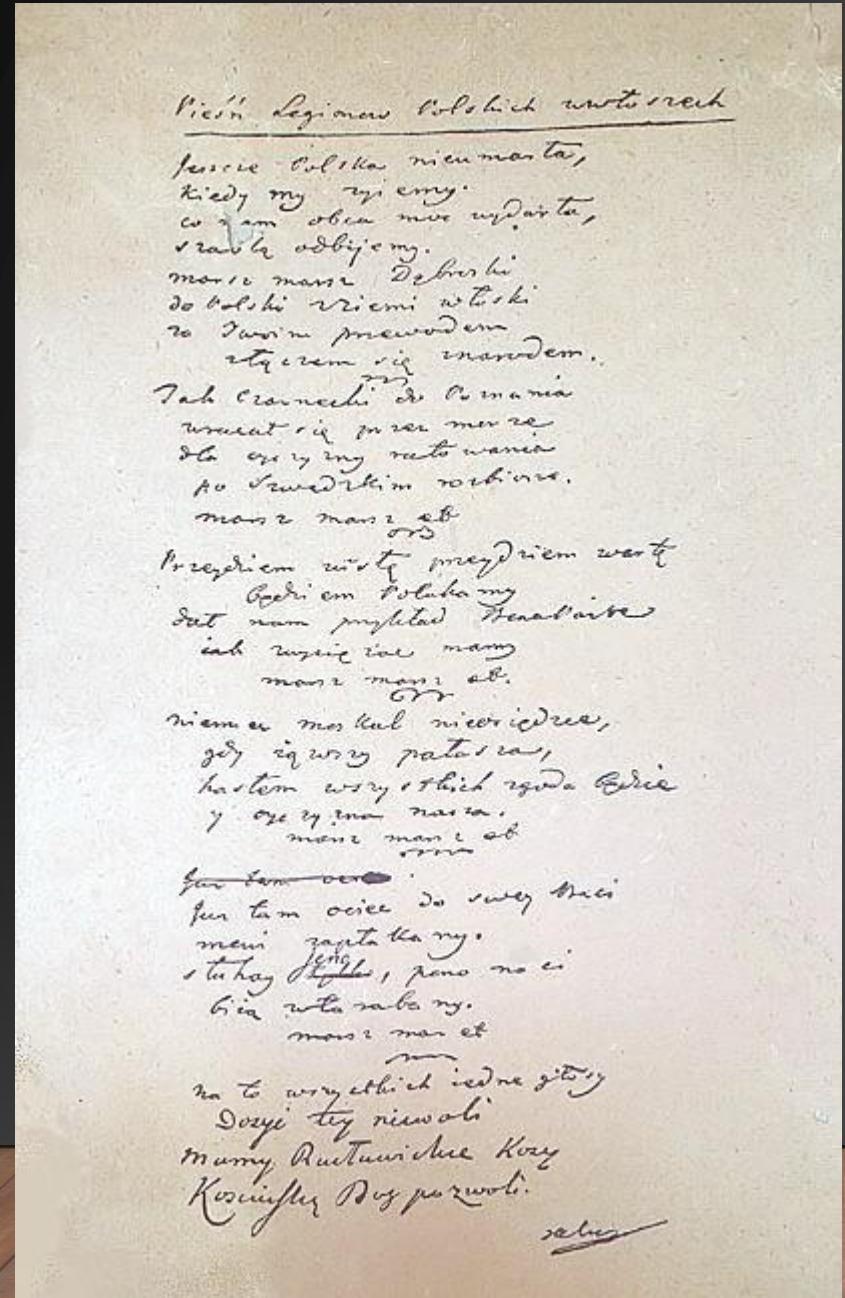
w Wielkopolsce. Po upadku powstania i zajęciu Warszawy Wybicki przedostał się do Zamościa, gdzie potajemnie spotkał się z rodziną. Ścigany pruskimi listami gończymi, musiał udać się na emigrację.

W marcu 1795 roku dotarł do Paryża. Na emigrację do Mediolanu udał się także gen. Dąbrowski.

Dzięki interwencji gen. Antoniego Amilkara Kosińskiego u szefa sztabu Louis-Alexandre Berthiera, zaufanego Napoleona, przyszły cesarz wydał zgodę na utworzenie polskiego wojska. W 1797 roku gen. Dąbrowski podpisał z rządem Republiki Lombardzkiej umowę o utworzeniu Legionów Polskich we Włoszech.

Wybicki postanowił dołączyć do polskich oddziałów. Wyjechał z Paryża i w lipcu 1797 roku dotarł do Reggio nell'Emilia, w którym kwaterował Dąbrowski i jego żołnierze. Wybicki był pod dużym wrażeniem patriotycznej atmosfery w mieście – w całym Reggio widać było polskie mundury i słyszać polski język. W tych okolicznościach Wybicki napisał słowa „Pieśni Legionów Polskich we Włoszech”. Dokładna data napisania i pierwszego wykonania „*Mazurka Dąbrowskiego*” nie są pewne.

Historia zapisana w hymnie

<https://www.youtube.com/watch?v=N057iKYUj0c>

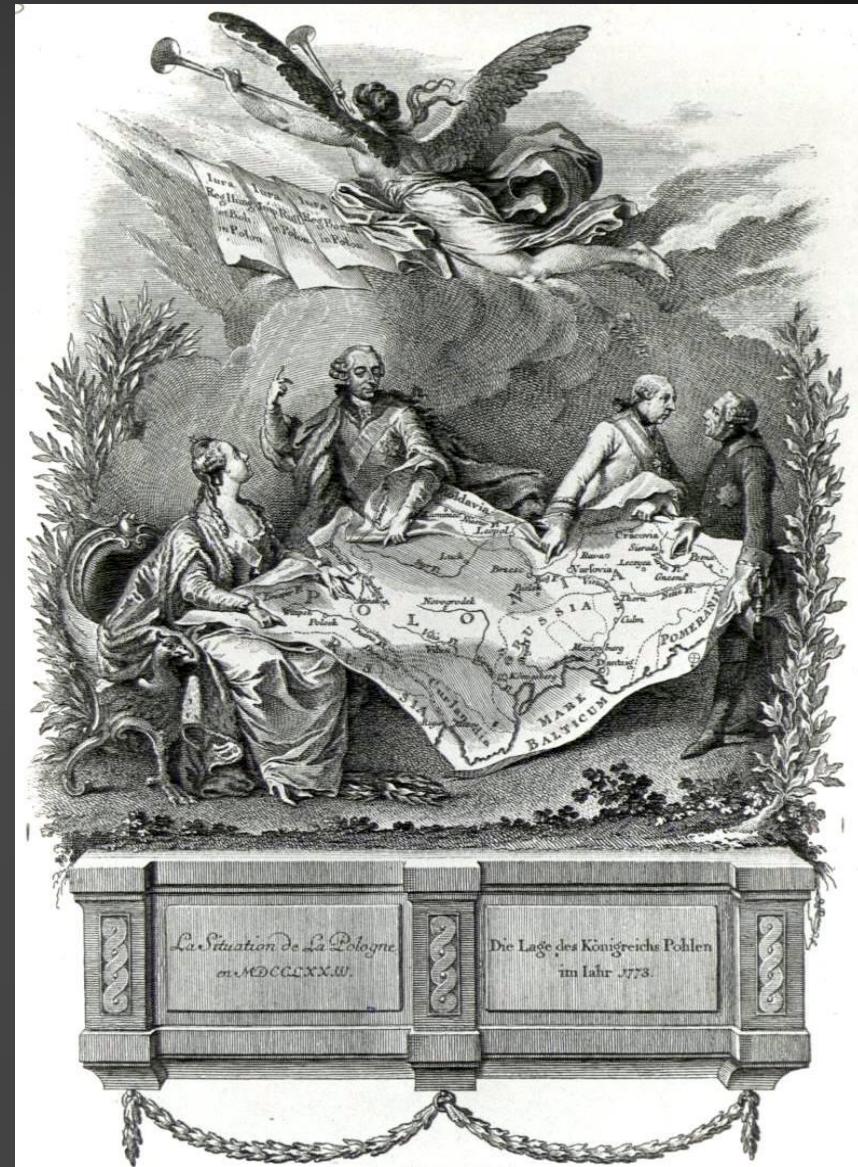
Tekst polskiego hymnu w takim brzmieniu, w jakim jest obecnie wykonywany został zmodyfikowany.

Przemiany, które nastąpiły w języku polskim, spowodowały konieczność adaptacji tekstu. Treść hymnu w takim brzmieniu, w jakim wykonujemy go obecnie, jest modyfikacją oryginału. Pierwotnie rękopis miał więcej zwrotek.

Oryginał rękopisu zaginął w czasie II wojny światowej. Dzisiaj znajduje się prawdopodobnie na terenie Rosji.

*Jeszcze Polska nie zginęła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
Szabłą odbierzemy.*

W pierwszej zwrotce pojawia się nawiązanie do trzeciego rozbioru Polski oraz patriotyczna wola walki o niepodległość ojczyzny.

Alegoria rozbiorów Polski

**Marsz, marsz, Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem
złaczym się z narodem.**

Refren nawiązuje do postaci generała Dąbrowskiego oraz Legionów Polskich we Włoszech.

*Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
Będziem Polakami.
Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.*

W drugiej zwrotce jawi się postać Napoleona Bonapartego, pod którego zwierzchnictwem powstały i funkcjonowały Legiony Polskie. Józef Wybicki miał nadzieję, że dzięki niemu uda się uwolnić Polskę z rąk zaborców.

P. Michałowski „Napoleon na koniu”

*Jak Czarniecki do Poznania
Po szwedzkim zaborze,
Dla ojczyzny ratowania
Wróćim się przez morze.*

Trzecia zwrotka wspomina postać hetmana Stefana Czarnieckiego, dowódcy polskiego podczas potopu szwedzkiego w XVII stuleciu.

Juliusz Kossak „Stefan Czarniecki”

*Już tam ojciec do swej Basi
Mówi zapłakany –
Słuchaj jeno, pono nasi
Biją w tarabany.*

Ostatnia zwrotka nawiązuje to tarabanu, dużego bębna używanego podczas przemarszu polskich wojsk - ta strofa ma symbolizować oczekiwanie Polaków, którzy pozostali na terenach polskich na wojsko, które ma ich wyzwolić.

Po opuszczeniu Reggio przez oddziały Dąbrowskiego Wybicki pozostał z Legionami, prowadząc między innymi pracę wychowawczą wśród żołnierzy i kierując w głównej kwaterze w Mediolanie komisją rozpatrującą prośby o przyjęcie do Legionów. Z czasem okazało się, że wysiłek militarny Legionów i starania o posunięcie sprawy polskiej do przodu na arenie międzynarodowej zakończyły się jednak niepowodzeniem. Wybickiemu udało się spotkać z rodziną po 12 latach nieobecności.

„Bitwa na San Domingo”
January Suchodolski

Na scenę polityczną w Polsce Wybicki powrócił jeszcze raz podczas kampanii napoleońskiej. Gdy w 1806 roku doszło do wybuchu wojny francusko-pruskiej, Napoleon znowu zaczął myśleć o skorzystaniu z siły zbrojnej polskiego żołnierza.

Wybicki opracował odezwę Napoleona do Polaków wzywającą do powstania przeciw zaborcom, a później organizował struktury administracyjne podczas powstania wielkopolskiego w 1806 roku. Zasłużył się również przy tworzeniu i organizacji Księstwa Warszawskiego.

<Jan Gładysz „Wjazd Jana Henryka Dąbrowskiego do Poznania”

Klęska wojsk Napoleona w Rosji oznaczała fiasko wszystkich planów odrodzenia państwa polskiego. Wybicki podjął ponownie pracę w zawodzie prawniczym. W 1817 roku przyjął z rąk cara Aleksandra I nominację na stanowisko prezesa Sądu Najwyższego w Królestwie Polskim. Funkcję tę pełnił 3 lata, po czym podał się do dymisji.

„Odwrót Napoleona spod Moskwy”
Jerzy Kossak

74-letni Wybicki wyjechał do swojego majątku w Manieczkach i tam spędził ostatnie miesiące życia. Zmarł nagle 10 marca 1822 roku w Manieczkach. Został pochowany przy kościele w Brodnicy koło Śremu w skromnej mogile. W 1923 roku dokonano ekshumacji zwłok Wybickiego, po czym przewieziono je do Poznania i uroczystie pochowano w Krypcie Zasłużonych Wielkopolan w podziemiach kościoła św. Wojciecha w Poznaniu.

WANDER CARD®

PL
1417

www.wander-book.com

GPS:
52°24'49"N
16°55'56"E

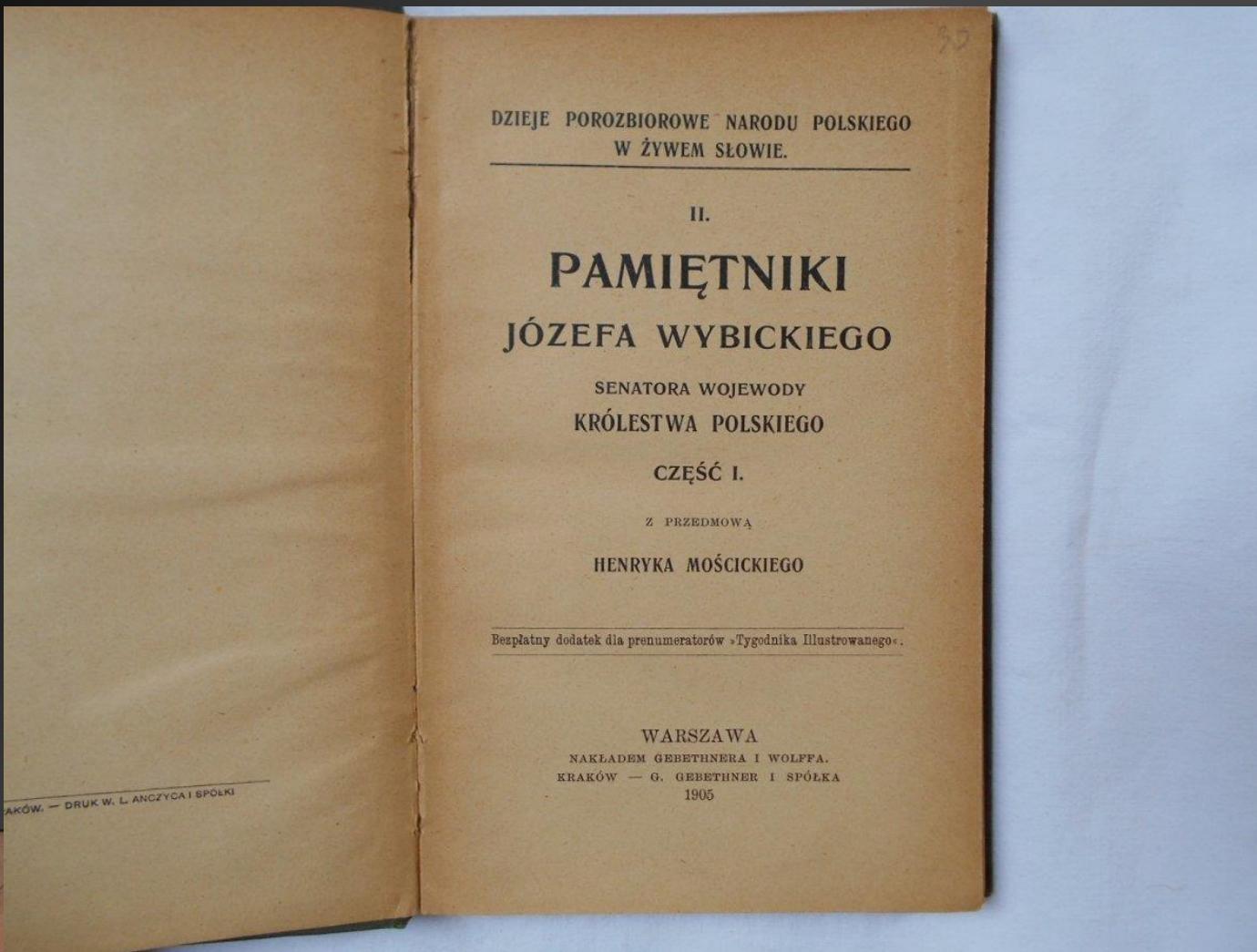
Magda Felis CC-BY-SA-3.0-PL

Kościół św. Wojciecha w Poznaniu
Modernistyczna polichromia wewnętrz, a w podziemiach Krypta Zasłużonych Wielkopolan

Cennym źródłem do biografii Józefa Wybickiego oraz ogólnie historii Polski są jego pamiętniki, które zaczął pisać na początku XIX wieku. Wspomnienia te tworzył m.in. z myślą o swoich synach. Niestety brak w nich informacji na temat działalności w Legionach we Włoszech i napisania słów „*Mazurka Dąbrowskiego*”.

Za życia Wybickiego jego pamiętniki nie były publikowane.

Polskie pieśni hymniczne o wymowie religijnej lub patriotycznej

- * „Gaude, mater Polonia”;
- * „Bogurodzica”;
- * „Modlitwa za Rzecz Pospolitą naszą i za Króla”;
- * „Hymn do miłości ojczyzny”;
- * „Boże, coś Polskę”;
- * „Cześć polskiej ziemi, cześć!”;
- * „Marsz obozowy / Hasło wojska polskiego”;
- * „Witaj, majowa jutrzenko”;
- * „Warszawianka”;
- * „Chorał Z dymem pożarów”;
- * „Gdy naród do boju”;
- * „Marsz, marsz Polonia”;
- * „Rota”;
- * „Wszystko, co nasze”;
- * „My, Pierwsza Brygada”;
- * „Piechota”;
- * „Hymn do Bałtyku”;
- * „Morze, nasze morze”;
- * „Czerwone maki na Monte Cassino”.

J. Malczewski „Ojczyzna”

<https://www.youtube.com/watch?v=Wv8LriCtwxE>

<https://www.youtube.com/watch?v=8m8xNz0Ihyk>

https://www.youtube.com/watch?v=VeUibNx_shY

https://www.youtube.com/watch?v=dj7_4iFUHas

<https://www.youtube.com/watch?v=QcJnGBudVnA>

<https://www.youtube.com/watch?v=xSynVQNUvD0>

<https://www.youtube.com/watch?v=KJliOLc2ZdA>

<https://www.youtube.com/watch?v=QkopQp9Z5Ic>

<https://www.youtube.com/watch?v=08bgsZS874A>

<https://www.youtube.com/watch?v=uQrmDHnz8NE>

<https://www.youtube.com/watch?v=pKTDynWspFM>

<https://www.youtube.com/watch?v=mZSVYJYPZAM>

**Wojciech Kossak
„Olszynka Grochowska”**

<https://www.youtube.com/watch?v=R7ZCWlIFBdU>

https://www.youtube.com/watch?v=_yYEEfg59FE

<https://www.youtube.com/watch?v=4Y3Oqzz8sx8>

<https://www.youtube.com/watch?v=CCwPEofHiDs>

https://www.youtube.com/watch?v=iblj_fLW7Wk

<https://www.youtube.com/watch?v=BVvAkeBXRcI>

Stefan Garwatowski, „Wzgórze 593 - Monte Cassino”

Dziękuję za uwagę

